

ресурсів, усвідомлення ролі та місця певного регіону в цілому в Україні, місце України в системі Радянського Союзу на той час [2, с.54].

Отже, у процесі підготовки вчителів сільських початкових шкіл основна увага приділялась залученню їх до соціальної дійсності, адаптації до соціально-культурного життя, а саме зв'язку з культурою суспільства. Звичайно, наша стаття не розкриває всі аспекти соціально-культурного змісту навчання у вищій школі в Україні в 20-ті роки ХХ ст., ця проблема потребує подальшого розгляду та аналізу.

Література

1. Матеріали про стан та роботу педагогічних технікумів та курсів (протоколи, накази, звіти, доповідні записки, плани, програми, кошториси). – ЦДАВОВ. – Ф. 166. – оп.5. – спр.571. – 721 арк.
2. Положення про іспити на право вчителювання в 4-х річній трудшколі Соцвуху, що його затверджено НКО 22/VII. 25 р. // Бюлетень Кам'янецької інспектури народної освіти. – 1927. – Ч.1-2. – С.53-54.
3. Стенограма засідань IV сесії науково-педагогічного комітету Головоцвуху при Наркомосі УСРР. – ЦДАВОВ. – Ф. 166. – оп.5. – спр.678. – 418 арк.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ КОНЦЕТРОВАНОВОГО НАВЧАННЯ

Безсонова В.О., Самусенко Ю.В. (Полтава)

Розвиток системи освіти в сучасному суспільстві йде по шляху стандартизації. Стандарти в професійній освіті мають за основу професійну характеристику майбутніх фахівців відповідно до вибраного профілю. Кожен навчальний заклад, кожен педагог має право вибрати для своєї роботи, спроектувати таку педагогічну технологію або систему організації процесу навчання, яка сприятиме досягненню мети освіти в конкретній області, найкращим чином підходити індивідуальним яким педагога, а також буде прийнята учнями.

Концентроване навчання – особлива технологія організації навчального процесу, при якій увага педагогів та учнів зосереджується на глибшому вивченні кожного предмету за рахунок об'єднання уроків в блоки, скорочення числа дисциплін, які паралельно вивчаються, протягом навчального дня, тижня.

Мета концентрованого навчання полягає у підвищенні якості навчання і виховання учнів через створення оптимальної організаційної структури навчального процесу, зближення навчання з природними психологічними особливостями людського виховання.

Сутність концентрованого навчання:

- безперервність процесу пізнання та його цілісність (починаючи з первинного сприйняття і закінчуючи формуванням умінь користуватися вивченим матеріалом);
- одноразова тривалість вивчення теми, розділу або всієї навчальної дисципліни, яка забезпечує їх місце засвоєння;
- скорочення числа дисциплін, які вивчаються одночасно;
- орієнтація навчального процесу на розвиток самостійності, відповідальності, творчої активності учнів;
- варіативність і комплексність вживаних форм та методів навчання, адекватних цілям і змісту навчального матеріалу, які враховують

особливості динаміки працездатності учнів і педагогів; співпраця педагогів та учнів.

Ідея концентрованого навчання не нова, її вперше висловив Я.А. Коменський; потім цю ідею підтримували багато учених (І.Ф. Герbart, К.Д. Ушинський, В.В. Розанов, П.П. Блонський), її реалізували на практиці окремі педагоги (Р. Шоблер, Б.Ф. Райський, М.П. Щетінін), вона була поширена у ряді країн (США, Швеція, Німеччина та ін., в Росії ця ідея знайшла застосування у вищій школі).

У 80-і роки знов звернулися до реалізації концепції концентрованого навчання і стали розробляти на її основі відповідні технології (інтегрований навчальний день, бінарне навчання, концентроване навчання окремих предметів, концентроване вивчення циклів навчальних дисциплін).

Передумовами створення даної технології є:

- відсутність у більшості учнів системи знань та умінь з окремих навчальних дисциплін,
- недостатня зацікавленість предметом, який вивчається,
- швидке забування вивченого матеріалу, як тільки зникає пряма потреба в ньому.

Відповідно до класно-урочної системи організації навчання зміст навчання в навчальних програмах і підручниках штучно розбитий на відносно самостійні логічно завершені розділи, теми, параграфи.

Кожен урок передбачає вивчення конкретної вузької теми протягом 45 хвилин. У день викладають по 3-6 різнорідних дисциплін, в тиждень – 8-11.

Засвоєння навчальної дисципліни при такій організації навчання розтягується на тривалий час. Є факти, коли предмети, розраховані на 34 години, вивчаються протягом цілого навчального року – такі уроки включаються в розклад не більше одного разу на тиждень. Така організація навчання призводить до крапельного засвоєння роздроблених знань, які до того ж швидко забуваються. І пов'язано це з тим, що вона суперечить психологічним законам засвоєння знань.

Г.І. Ібрагімов переконливо доводить, що подібне, сильно розосереджене в часі вивчення предметів – це неефективний, такий, що суперечить закономірностям фізіології і психології сприйняття і запам'ятовування інформації людиною спосіб організації навчального процесу.

Постійний калейдоскоп предметів не дозволяє учням ні в один з них зануритися повністю, не дає можливості зупинитися на чомусь, замислитися глибше над питанням, яке зацікавило учня, предметом. На перемикання з одного предмету на інший витрачається маса енергії. Кожен урок – це нова домінанта для учнів, а значить, і необхідність відповідним чином настроюватися і здійснювати навчальну діяльність. Подібна часта зміна домінант, їх нестійкість, неможливість зосередитися на чомусь одному, постійна зміна кабінетів, педагогів призводить у результаті до того, що школа, щогодини, невпинно, по певному алгоритму, закладеному в розкладі, розсіює увагу учнів, служить однією з головних причин їх підвищеної нервовості, швидкої стомлюваності, дратівливості, низької ефективності навчальної роботи.

Г.І. Ібрагімов особливо підкреслював, що недолік організації навчального процесу, яка існує, полягає в тому, що вона не в змозі враховувати закономірності динаміки працездатності педагогів та учнів протягом дня, тижня і т.д.

Всі спроби дослідників і практиків враховувати ці закономірності динаміки працездатності людини в організації навчального процесу, як правило, ні до чого не приводять – заважає різноманіття дисциплін, які одночасно вивчаються, прагнення кожного педагога максимально активізувати навчальну

діяльність незалежно від місця уроку в розкладі.

Прибічники методики «занурення» вважають, що класно-урочна система організації навчання є однією з головних причин дроблення особистості. Саме в подібній організації навчального процесу бачив видатний мислитель Росії В.В. Розанцев «нікому не спадаючий на думку корінь спустошливої дії школи».

Залежно від одиниці укрупнення (навчальний предмет, навчальний день, навчальний тиждень) може бути декілька різновидів таких технологій (Р.Р. Ібрагімов).

Існує технологія концентрованого вивчення одного предмету. Тривалість занурення у предмет визначається при цьому особливостями змісту і логіки його засвоєння що вчаться, загальним числом годинника, що відводиться на його вивчення. В цьому випадку загальна річна кількість годинника ділиться приблизно порівну на чотири частини. Далі по 4-6 уроків в день вивчається лише цей предмет протягом часу, що відводиться навчальним планом на вивчення цієї частини. Виходить, що протягом навчального року відбувається чотири занурення в один предмет.

Інший різновид технології передбачає укрупнення другої організаційної одиниці – навчального дня. Кількість навчальних предметів протягом тижня не змінюється та відповідає навчальному плану, але їх вивчення концентрується у часі: протягом навчального дня вивчається два-три предмети.

Третій різновид передбачає укрупнення навчального тижня. Кількість предметів, запланованих на рік, не змінюється і відповідає навчальному плану, але змінюється структура навчального тижня: протягом навчального тижня вивчається не більше двох-трьох дисциплін.

Отже, безперечними перевагами технології концентрованого навчання є:

- усунення багатопредметності і розкиданості розкладу знімає нервову напругу учнів та вчителів, благотворно позначається на фізично-му стані і здоров'ї дітей;
- укрупнення організаційних форм процесу навчання сприяє цілісності (принаймні, знімає роздрібненість) у розвитку мотиваційної сфери (немає постійної зміни мотивів навчання, інтелектуальної (концентрується увага на відносно завершеному блоці навчального матеріалу, успішно формуються способи розумових дій, плідно розвиваються пізнавальні і навчальні уміння, системно і ґрунтовно засвоюються знання) та інших сфер;
- концентрація навчання дає значну економію навчального часу.

У цілісному процесі навчання учителю необхідно застосовувати відразу декілька технологій. На жаль реальна практика доводить нам інше. Справа у тому, що часто вчитель прагне перш за все оволодіти і застосувати у практиці яку-небудь одну технологію або окремі зовні привабливі її елементи. У цьому випадку порушується принцип цілісності: процес навчання вимагає всебічного його забезпечення різними технологіями, самі ж технології дають педагогічний ефект лише будучи цілісними.